

ВІДГУК
офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора,
члена-кореспондента НАПН України
Спіріна Олега Михайловича
про дисертацію Колеснікової Ірини Василівни
"Розвиток медіакультури вчителів у закладах післядипломної
педагогічної освіти",
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
із спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти
Галузь знань: Освіта/Педагогіка

Завдання розбудови вітчизняної освіти на засадах євроінтеграційних процесів, впровадження широкого спектра інформаційних технологій з метою оновлення змісту, форм і методів навчання та підвищення ефективності навчального процесу в освітніх закладах ставить відповідні вимоги до педагогів, зокрема щодо формування і розвитку цифрової компетентності, умінь використовувати мультимедійні засоби навчання. Однак теорія та практика професійної післядипломної освіти педагогів щодо розвитку їх медіакультури є практично не розробленою та потребує всебічного комплексного вивчення.

Виконання окреслених завдань є можливим за умови створення якісно нової моделі навчального процесу закладів післядипломної педагогічної освіти. Тому заявлена проблема для дослідження повною мірою відповідає вимогам сьогодення, зумовлюючи актуальність роботи.

Щодо ступеня обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, то варто зазначити, що автор коректно формулює низку суперечностей у процесі розвитку медіакультури вчителів, чітко характеризує науковий ступінь розробленості розглядуваної проблеми у психолого-педагогічній науці, завдання, об'єкт та предмет дослідження. Поряд із цим на належному рівні з використанням методів математичної статистики проведена експериментальна частина дослідження, дані якої узгоджуються з одержаними автором теоретичними результатами та не суперечать наявним науковим відомостям.

Розв'язання поставлених завдань дозволили отримати ряд нових результатів, які мають важливе теоретичне і практичне значення. До таких слід

віднести наукову новизну, а також загальні висновки і рекомендації за результатами дослідження, що свідчать про фундаментальність, завершеність роботи і дає можливість розглядати її як авторське досягнення. Актуальність досліджуваної проблеми, її методологічні й теоретичні засади одержали в роботі належне обґрунтування, аргументацію й конкретизацію.

У роботі здійснено історико-педагогічний аналіз проблеми розвитку медіакультури як особливого виду культури інформаційного суспільства; науково обґрунтовано структурні компоненти, критерії, показники та рівні розвитку медіакультури вчителів; розроблено модель розвитку медіакультури вчителів з урахуванням специфіки навчального процесу закладів післядипломної педагогічної освіти.

Результати виконаного дослідження досить повно висвітлені в публікаціях автора. Наукові положення, висновки і пропозиції дисертації апробовані на міжнародних і вітчизняних науково-практичних конференціях та семінарах, що дає вагомі підстави їх урахування в педагогічній науці і практиці підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти.

Важливість виконаного дослідження підтверджується його зв'язком із науково-дослідною роботою кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка "Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти" (ДР № № 0110U002274).

У першому розділі на основі ґрунтовного аналізу сутнісних характеристик базових понять з урахуванням сучасних методологічних підходів автор визначає медіакультуру вчителя як складне структурне утворення, що передбачає ефективну взаємодію педагога з мас-медіа, яка сприяє розвитку знань, умінь, навичок повноцінного сприймання та інтерпретації інформації за допомогою медіаресурсів. Варто погодитися з твердженням автора про те, що сучасна школа потребує вчителя, який вміє досліджувати та вирішувати проблеми за допомогою інформаційних засобів, працювати з великими масивами даних, робити й презентувати висновки, спільно працювати онлайн у навчальних, соціальних та наукових проектах тощо. Пов'язавши це з

медіакультурою як особливим типом культури інформаційного суспільства доводиться необхідність розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної освіти, освітній простір яких виступає зоною актуального і перспективного розвитку особистості педагога.

За таких умов, особливої значущості визначена проблема набуває в умовах професійної діяльності педагога з огляду на необхідність використання сучасних медіаресурсів, послугування великими об'ємами інформації, володіння навичками роботи з медіазасобами тощо.

Результатом теоретичного аналізу досліджуваної проблеми є визначення розвитку медіакультури педагогів як одного з пріоритетних напрямів модернізації системи освіти, а ефективним механізмом реалізації поставленого завдання названо заклади післядипломної педагогічної освіти, які скеровують свою роботу на вдосконалення професійної майстерності педагогів відповідно до вимог інформаційного суспільства.

У другому розділі розкрито освітній контекст феномену медіакультури, представлено структурні компоненти медіакультури вчителя, виокремлено критерії, показники та рівні її розвитку, розроблено модель розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти.

Освітній контекст феномену медіакультури автор розглядає в площині медіапедагогіки, яка визначає процесуально-результативний характер розвитку медіакультури вчителя. Доведена необхідність медіаосвітнього навчання педагогів у закладах післядипломної освіти як перспективного засобу їхнього всебічного професійного розвитку, самовдосконалення, формування уявлень про механізми й наслідки впливу інформації на особистість.

Заслуговує на увагу розроблена структура медіакультури вчителя, цілісність якої визначається мотиваційним, професійно-когнітивним, діяльнісно-технологічним, інтерпретаційно-оцінним, культурно-медіакомунікативним компонентами, а їх взаємозв'язок забезпечує ефективність розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти.

Теоретично обґрунтована модель розвитку медіакультури вчителів, що представляє єдність і функціональність взаємодії цільового, змістового, операційного та результативного структурних складників.

У *третьому розділі* здійснена експериментальна перевірка ефективності моделі розвитку медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти. Слід відзначити високу дослідницьку культуру дисертантки, виявлену в процесі проведення експерименту, логіка якого, вірогідність та коректність інтерпретації результатів, а також правомірність і адекватність висновків, сформульованих за результатами експериментально-дослідної роботи, заслуговують позитивної оцінки. Результати педагогічного експерименту дозволили констатувати позитивну динаміку реалізації дослідних цілей і підтвердити гіпотезу дослідження.

Практичне значення дослідження є суттєвим, оскільки завдяки експериментальній апробації авторської моделі рівень розвитку медіакультури вчителів зазнав позитивної динаміки. Цінними для післядипломної педагогічної освіти є авторський спецкурс "Розвиток медіакультури вчителя", науково-методичний комплекс якого включає дидактичний матеріал до лекційних і практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи.

Суттєво доповнюють і конкретизують зміст дисертації додатки.

Теоретичні положення, експериментальні дані, висновки, можуть бути використані для вдосконалення процесу професійної післядипломної освіти вчителів, для проведення навчальних занять, науково-методичних семінарів з проблем удосконалення післядипломної педагогічної освіти, для створення відповідних навчально-методичних посібників, нових електронних освітніх ресурсів та впровадження їх у практику професійної перепідготовки вчителів. Отримані теоретичні та практичні результати дослідження мають загальнонаціональне значення, у сукупності розв'язуючи актуальну науково-прикладну проблему теорії та методики професійної освіти – покращення післядипломної педагогічної освіти вчителів шляхом розвитку їхньої медіакультури.

Зміст автореферату відповідає тексту дисертації, в ньому повною мірою висвітлено хід та основні результати наукового пошуку.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, варто зазначити деякі дискусійні положення до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. У другому розділі недостатньо розкрита методика дослідження поставленої проблеми з обґрунтуванням методів вирішення задач та їх порівняльних оцінок; нечітко описана основна гіпотеза дослідження, а у підрозділі 3.1. здійснюється перевірка двох гіпотез, які можна вважати частковими: щодо мотиваційної сфери розвитку медіакомпетентності вчителя та рівня підготовки вчителів до реалізації професійної діяльності.

2. Ґрунтовну змістову характеристику поняття медіакультури, подану у п. 1.2, доречно було б доповнити його загальними характеристиками (функції, форми подання тощо), а також вказати на спільне та відмінне з поняттям «медіаграмотність». Поряд із цим варто було б більше уваги приділити компетентнісному підходу, з одного боку, ґрунтовніше розглянувши поняття медіакомпетентності вчителя, а з іншого – визначити, як це поняття співвідноситься з поняттям його медіакультури.

3. Не зважаючи на те, що педагогічний експеримент вдало сплановано, його результати переконливі, автор занадто захопився кількісним аналізом експериментальних даних, особливо на констатувальному етапі, не достатньо приділивши уваги їх якісному аналізу. Поряд із цим варто було б використати метод експертного оцінювання для проведення зовнішнього науково-педагогічного оцінювання запропонованих удосконалень післядипломної підготовки за відповідними критеріями, що визначаються, наприклад, якістю педагогічної діяльності (проекувальний, конструктивний критерії тощо).

4. Варто було б у додатках подати більше практико орієнтованого матеріалу, зокрема методичних розробок до впровадження сучасних методів і технологій (SMART-технологія, технологія K-W-L та ін.) та форм організації навчання (наприклад, TED-конференція, ділові ігри "Інтернет-комунікація",

"Технології маніпуляції" та ін.), що застосовувалися автором у ході формувального етапу експериментальної роботи, а також прикладів виконання завдань вчителями у процесі використання запропонованих форм та методів.

Загальний висновок. Дисертація «Розвиток медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти» є завершеною науковою працею, що має теоретичне й практичне значення для теорії і методики професійної освіти та відповідає вимогам пп. 9, 11, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор, Колеснікова Ірина Василівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
в.о. директора Державної наукової установи
«Інститут модернізації змісту освіти»

О. М. Спирін

28 лютого 2018 року